



УДК 378.502

**COMPONENTS OF COMPETENT TRAINING OF SCIENCE TEACHERS  
FOR SUCCESSFUL PROFESSIONAL ACTIVITY****СКЛАДОВІ КОМПЕТЕНТИСНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДОЗНАВЧИХ  
ДИСЦИПЛІН ДО УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****Polishchuk T. / Поліщук Т.В.***Candidate of Agricultural Sciences Associate Professor / канд.с-г.наук, доцент**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини***Ketskalo V. / Кецкало В.В.***Candidate of Agricultural Sciences Associate Professor / канд.с-г.наук, доцент**Uman National University of Horticulture**Уманський національний університет садівництва*

**Анотація.** У статті визначено основу професійної підготовки майбутнього вчителя природознавчих дисциплін. Проаналізовано підходи до розуміння категорії «професійна компетентність». Визначено основні компоненти професійної компетентності, які необхідно формувати у здобувачів вищої освіти та рівні професійного зростання вчителя. Професійна підготовка вчителя науковцями розглядається як процес формування творчої особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення та продуктивної діяльності.

**Ключові слова:** професійна компетентність, студенти.

**Вступ.**

Зважаючи на те, що поняття компетентність є системним утворенням, можна виокремити підхід, запропонований відомим британським психологом Дж. Равеном. На його переконання *компетентність* – це специфічна здібність, необхідна для ефективного виконання в конкретній предметній сфері, яка охоплює фахові знання, предметні навички, способи мислення також розуміння відповідальності за свої дії [1].

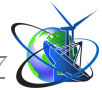
Основу професійної підготовки майбутнього вчителя природознавчих дисциплін становить оволодіння:

- ✓ фундаментальними професійними знаннями;
- ✓ теоретико-методичними знаннями в галузі гуманітарних, світоглядних, професійних наук;
- ✓ оптимальним обсягом ідей, цінностей, уявлень;
- ✓ універсальними способами пізнання і практичної діяльності.

Аналіз загальнотеоретичних підходів до розуміння категорії «професійна компетентність» дозволяє охарактеризувати дане поняття, розкрити його зміст через структуру компонентів, необхідних для успішного здійснення педагогічної діяльності з урахуванням специфіки викладання природознавчих дисциплін. Специфіку компетентності вчителя природознавчих дисциплін обумовлюють цілі і завдання виховання та навчання, створення умов для розвитку особистості, зміна сучасної парадигми освіти.

Основними *компонентами професійної компетентності*, які необхідно формувати у здобувачів вищої освіти визначені:

- знання – логічна інформація про навколишній і внутрішній світ людини, природи;



- вміння – психічні утворення для засвоєння способів і навиків діяльності;
- навички – дії, сформовані в процесі повторення і доведення до автоматизму;
- професійна позиція – система сформованих установок і орієнтацій, відношення і оцінок внутрішнього і навколишнього досвіду, реальності і перспектив, а також домагань, які визначають характер дій, поведінки;
- індивідуально-психологічні особливості – поєднання різних структурно-функціональних компонентів психіки, які визначають індивідуальність, стиль діяльності, поведінки і виявляються в якостях особистості;
- акмеологічні варіанти – внутрішні збудники, які обумовлюють потребу в саморозвитку, творчості та вдосконалення [2].

Домінуючим блоком професійної компетентності майбутнього вчителя природознавчих дисциплін є системні характеристики:

- мотивація;
- якості особистості;
- інтегральні характеристики особистості [1].

Проблема професійної готовності майбутніх вчителів природознавчих дисциплін до педагогічної діяльності розглядалася П. Блонським, А. Макаренком, В. Сухомлинським, С. Шацьким з позицій аналізу змісту підготовки до педагогічної діяльності в цілому та з точки зору обсягу засвоєних теоретичних знань та практичних умінь.

*Професійна готовність* учителя природознавчих дисциплін до педагогічної діяльності – це певний рівень розвитку особистісних та професійних якостей, наявність педагогічних здібностей у педагога.

Процес професійної підготовки майбутнього вчителя природознавчих дисциплін включає в себе процес педагогічної та психологічної підготовки.

І.Харламов, П.Підласий визначають рівні професійного зростання вчителя:

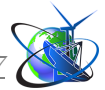
- ✓ педагогічна вправність;
- ✓ педагогічна майстерність;
- ✓ педагогічна творчість;
- ✓ педагогічне новаторство.

*Педагогічна вправність* – це рівень професіоналізму вчителя, який включає в себе високий рівень знань свого навчального предмета, володіння психолого-педагогічною теорією та системою навчально-виховних умінь та навичок, а також досить розвинені професійно-особистісні якості, що в сукупності дозволяє достатньо кваліфіковано здійснювати навчання та виховання учнів.

*Педагогічна майстерність* проявляється в особливому відточенні методів і прийомів застосування психолого-педагогічної теорії на практиці.

*Педагогічна творчість учителя* – внесення в освітню діяльність методичних інновацій, раціоналізація прийомів та інтерактивних методів навчання та виховання без будь-яких змін у структурі педагогічного процесу.

*Педагогічне новаторство* – запровадження та реалізація нових, прогресивних ідей, принципів та прийомів у процес навчання та виховання і значно змінює і підвищує їх якість [2].



Готовність вчителя природознавчих дисциплін проявляється:

- ✓ в умінні планувати структуру своїх дій;
- ✓ в керівництві діяльністю учнів;
- ✓ в застосуванні інтерактивних методів навчання і виховання у відповідності з певною ситуацією;
- ✓ в умінні керувати поведінкою й активністю учнів;
- ✓ в знаходженні контакту і правильного тону у взаємостосунках з учнями;
- ✓ в умінні миттєво приймати рішення;
- ✓ в ефективних засобах педагогічного впливу на учнів [3].

Майбутній вчитель природознавчих дисциплін, повинен відчувати прагнення і потребу усвідомити свою професійну і особистісну сутність, готовність до професійного самовдосконалення. Процес його професійної підготовки має здійснюватись індивідуально. Майбутній вчитель природознавчих дисциплін повинен обрати індивідуально прийнятну стратегію і тактику професійної діяльності, прийнятні педагогічні технології. Розуміння майбутнім вчителем природознавчих дисциплін своєї індивідуальної сутності, потреба мати свій власний стиль професійної діяльності, бути конкурентоздатним у сучасних соціально-економічних умовах змушує шукати оптимальні педагогічні технології для його підготовки.

Професійна підготовка вчителя науковцями розглядається як процес формування творчої особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення та продуктивної діяльності. Це передбачає новий підхід до формування професійної компетентності майбутнього вчителя природознавчих дисциплін.

### **Висновки.**

Науковцями доведено, що компетентнісний підхід передбачає глибокі системні перетворення в освітньому процесі педагогічного вищого навчального закладу, що стосується викладання, змісту, оцінювання, освітніх технологій, зв'язку вищої освіти з іншими рівнями професійної освіти, метою якого є формування конкурентоспроможного фахівця, що вміє мислити критично, обробляти різноманітну інформацію, використовувати отримані знання й уміння для творчого рішення проблем, мають володіти професійними вміннями і навичками, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях певної галузі виробництва та високим рівнем професійної компетентності, що ґрунтується на критичному мисленні та здатності застосовувати теоретичні надбання на практиці.

### **Література:**

1. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Баркасі В. В. Одеса, 2004. 252 с.

2. Галузінська М.І. Інформаційні і комунікаційні технології навчання у педагогічній освіті. «Нова українська школа: реалії, досвід, перспективи розвитку». Матеріали 111 Всеукраїнської науково-педагогічної конференції 7-8 листопада 2019 року (тези доповідей). Умань:ВПЦ «Візаві», 2019. С.17-20.



3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. І. Гура. К., 2005. 224 с.

4. Денисенко В. В. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. В. Денисенко. Харків, 2005. 19 с.

#### **Literature:**

1. Barkasi V. V. Formation of professional competence in future teachers of foreign languages: dissertation. ... candidate ped. Sciences: 13.00.04 / Barkasi VV Odesa, 2004. 252 p.

2. Galuzinska M.I. Information and communication technologies of learning in pedagogical education. "New Ukrainian school: realities, experience, development prospects". Materials of the 111th All-Ukrainian Scientific and Pedagogical Conference on November 7-8, 2019 (abstracts of reports). Uman: VZV "Vizavi", 2019. P.17-20.

3. Gura O. I. Pedagogy of the higher school: introduction to the specialty: education. manual for university students / O. I. Gura. K., 2005. 224 p.

4. Denisenko V. V. Formation of value orientations of future primary school teachers: author's review. thesis for obtaining sciences. candidate degree ped. Sciences: spec. 13.00.04 "Theory and methodology of professional education" / V. V. Denysenko. Kharkiv, 2005. 19 p.

***Abstract:** The article defines the basis of the professional training of the future teacher of natural sciences. Approaches to understanding the category "professional competence" are analyzed. The main components of professional competence that must be formed in higher education applicants and the levels of professional growth of a teacher are determined. Professional teacher training is considered by scientists as a process of forming a creative personality capable of self-development, self-improvement and productive activity.*

***Keywords:** professional competence, students.*